

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра педагогічних технологій початкової освіти

ВІЩУКАЄВА К. М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ»**

**Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
II року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота»**

Одеса – 2025

УДК: 378.147.88:316.47

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол № 9 від 27 лютого 2025 р.)*

Рецензенти:

Хлівнюк Т.П. – кандидат політичних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Паскаль О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Віщукаєва К.М.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціалізація особистості» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 231 «Соціальна робота»]. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 45 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Соціалізація особистості» містять зміст самостійної роботи здобувачів; питання для самоперевірки, питання до екзамену, приблизну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання.

ЗМІСТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ».....	4
РОЗДІЛ 1.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	6
РОЗДІЛ 2.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	23
РОЗДІЛ 3.	
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	30
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	42

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ»

Мета навчальної дисципліни «Соціалізація особистості» формування в здобувачів вищої освіти систему знань щодо сутності, механізмів, факторів соціалізації особистості, вікової детермінації соціалізаційних процесів, теоретичних підходів та концепції соціалізації. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Соціальна педагогіка», «Загальна психологія», «Теорія і практика соціальної роботи».

Очікувані програмні результати навчання

ПРН 05. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

Здобувач вищої освіти знає:

- сутність формування й розвитку особистості;
- основні вікові періоди становлення людини
- основи змістового аспекту соціалізуючого процесу;

- механізми і фактори процесу соціалізації особистості;
- найсуттєвіші концепції і теорії розвитку особистості;
- основні негативні соціалізаційні впливи середовища, що створюють передумови для віктимізації населення

Здобувач вищої освіти **вміє:**

- аналізувати процес соціалізації особистості та умови, що детермінують поведінку людини;
- застосовувати найсуттєвіші теорії та концепції соціалізації у практичній діяльності;
- диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів та суб'єктів соціалізації.
- добирати відповідні методи соціальної діяльності задля сприяння соціалізації особистості клієнта.

Здобувач вищої освіти опанував такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

Спеціальні компетентності:

СК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

СК 10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК 14. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Вікова і етнопсихологія», «Культуродозвіллева діяльність», Навчальна практика з соціального супроводу.

РОЗДІЛ 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
Змістовий модуль I. Концептуальні засади процесу соціалізації людини			
1.	Процес соціалізації як соціальне явище	2	
2.	Соціалізація як складова формування особистості	4	
3.	Концепції критичних періодів і криз у розвитку особистості	4	
4.	Сучасні теоретичні підходи до соціалізуючого процесу	2	
5.	Особливості вікових етапів соціалізації	4	
Змістовий модуль II. Механізми та фактори соціалізації особистості			
6.	Мікрофактори процесу соціалізації особистості	4	
7.	Мезофактори процесу соціалізації особистості	4	
8.	Соціалізуючі макро- і мегафактори як чинники соціалізації особистості	4	
9.	Духовний розвиток особистості. Вплив релігії на соціальне середовище	2	
10.	Вплив несприятливих чинників та засобів масової інформації на соціалізацію особистості	2	
11.	Традиційність як спосіб буття людини Етнізація як складова процесу соціалізації	2	
12.	Соціальні групи як головний інститут соціалізації Соціальні ролі особистості як головний інститут соціалізації	2	
13.	Природне та соціальне середовище як умова соціалізації. Інтернет як нове соціальне середовище	2	
14.	Особливості соціалізації особистості в контексті туристично-рекреаційної діяльності фахівця із соціальної роботи	2	
Разом		40	

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
1.	<i>Семінар «Процес соціалізації як соціальне явище»</i>	2	

2.	<i>Семінар-практикум «Соціалізація як складова формування особистості»</i>	2	
2.	<i>Тренінг «Соціалізація – основа розвитку особистості»</i>	2	
3.	<i>Семінар-практикум «Концепції критичних періодів і криз у розвитку особистості»</i>	2	
3.	<i>Дискусія «Криза у розвитку особистості»</i>	2	
4.	<i>Семінар-практикум «Сучасні теоретичні підходи до соціалізуючого процесу»</i>	2	
5.	<i>Семінар-практикум «Особливості вікових етапів соціалізації»</i>	4	
6.	<i>Семінар-практикум «Мікрофактори процесу соціалізації особистості»</i>	4	
7.	<i>Семінар-практикум «Мезофактори процесу соціалізації особистості»</i>	4	
8.	<i>Семінар-практикум «Соціалізуючі макро- і мегафактори як чинники соціалізації особистості»</i>	4	
9.	<i>Семінар-практикум «Духовний розвиток особистості. Вплив релігії на соціальне середовище»</i>	2	
10.	<i>Семінар-практикум «Вплив несприятливих чинників та засобів масової інформації на соціалізацію особистості»</i>	2	
11.	<i>Семінар-практикум «Традиційність як спосіб буття людини. Етнізація як складова процесу соціалізації».</i>	2	
12.	<i>Семінар-практикум «Соціальні групи як головний інститут соціалізації Соціальні ролі особистості як головний інститут соціалізації»</i>	2	
13.	<i>Дискусія «Природне та соціальне середовище як умова соціалізації. Інтернет як нове соціальне середовище»</i>	2	
14.	<i>Круглий стіл «Особливості соціалізації особистості в контексті туристично-рекреаційної діяльності фахівця із соціальної роботи»</i>	2	
Разом		40	

ПЛАНІ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Семінар «Процес соціалізації як соціальне явище».

Питання для обговорення

1. Що означає термін «соціалізація»?
2. Яка роль особистості у процесі соціалізації?
3. У чому полягає роль соціального середовища у процесі соціалізації?

4. На яких компонентах базується процес соціалізації? Охарактеризуйте їх.

5. У чому вбачав сутність процесу соціалізації Е. Дюркгейм?

6. У чому полягає зміст процесу соціалізації?

7. Ким може виступати особистість у процесі соціалізації?

8. Що характеризує особистість як «об'єкт» процесу соціалізації?

9. Що характеризує особистість як «суб'єкт» процесу соціалізації?

10. Що характеризує особистість як «жертву» процесу соціалізації? Які види жертв виділяють?

11. Які завдання виконує особистість на кожному етапі процесу соціалізації? Охарактеризуйте їх.

12. Які чинники впливають на соціалізацію особистості? Охарактеризуйте їх.

13. Які компоненти включає механізм соціалізації?

14. Які Ви знаєте механізми соціалізації? Охарактеризуйте їх.

15. У чому суть поняття «соціалізованість»? Які науковці досліджували соціалізованість?

Практичні завдання

Завдання 1. Порівняйте поняття «соціалізація», «адаптація», «виховання», «розвиток». Результати подайте у вигляді таблиці.

Завдання 2. Охарактеризуйте принципи процесу соціалізації. Результати подайте у вигляді таблиці.

Завдання 2. Складіть міні-таблицю з визначення понять з теми «Соціалізація як соціальне явище».

Практичне заняття 2. Семінар-практикум «Соціалізація як складова формування особистості»

Питання для обговорення.

1. Що таке соціалізація і чому вона є важливим процесом для формування особистості?

2. Які основні фактори впливають на процес соціалізації?
3. Які є основні стадії процесу соціалізації та чим вони характеризуються?
4. Як культурно-історичний контекст впливає на процес соціалізації?
5. Які інститути соціалізації є найважливішими в сучасному суспільстві та як вони змінюються з часом?
6. Які проблеми соціалізації можуть виникати в сучасному світі?
7. Як можна оптимізувати процес соціалізації для досягнення гармонійного розвитку особистості?

Практичне завдання

Завдання 1. Проаналізувати шляхи соціалізації відомої особистості. Виявити ключові етапи, інститути та фактори, які вплинули на формування її особистості.

Завдання 2 (робота в малих групах). Розробіть кейс, що описує реальну ситуацію, пов'язану з процесом соціалізації (наприклад, адаптація мігранта, соціалізація дитини в новому колективі). Проаналізувати ситуацію, визначити проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення.

Практичне заняття 3. Тренінг «Соціалізація – основа успішного розвитку особистості»

Практичні завдання

Провести вправи на усвідомлення актуальності поняття соціалізація в різних сферах людської життєдіяльності; на розвиток комунікативних навичок; на розвиток позитивної мотивації до майбутньої професії.

Прогнозовані результати: підвищення рівня комунікації; мотивації до формування успішної соціалізації дитини.

Практичне заняття 4. Семінар-практикум «Концепції критичних періодів і криз у розвитку особистості»

Питання для обговорення

1. Які основні концепції пояснюють розвиток особистості через призму критичних періодів і криз?
2. Як різні психологи (Піаже, Фрейд, Еріксон, Виготський, Ельконін, Фельтштейн) пояснюють поняття «криза» та «критичний період» у розвитку особистості?
3. Які спільні та відмінні риси цих концепцій?
4. Яке значення мають концепції критичних періодів і криз для розуміння процесу соціалізації та становлення особистості?
5. Як можна застосовувати ці знання у соціально-виховній практиці?

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте взаємозв'язок вікової періодизації та процесу соціалізації.

Завдання 2. Підберіть практичні вправи та рекомендації щодо соціально-психологічної підтримки підлітка.

Завдання 3. Підготувати кейс, що описує життєву ситуацію людини, яка переживає вікову кризу. Проаналізуйте ситуацію з позицій різних теорій, запропонуйте можливі шляхи вирішення.

Практичне заняття 5. Дискусія «Криза у розвитку особистості»

Питання для обговорення

1. Що таке криза розвитку особистості? Як би ви визначили це поняття?
2. Чи є криза розвитку особистості чимось негативним?
3. Які існують види криз розвитку особистості?
4. Які причини виникнення криз розвитку особистості?
5. Як проявляються кризи розвитку особистості?
6. Як подолати кризу розвитку особистості?
7. Які наслідки можуть бути, якщо ігнорувати або неправильно переживати кризу розвитку особистості?
8. Чи можна запобігти кризам розвитку особистості?

9. Яка роль соціуму та оточення у переживанні людиною кризи розвитку особистості?

Практичні завдання (робота в малих групах).

Завдання 1. Вирішення підготовлених кейсів що описує життєву ситуацію людини, яка переживає вікову кризу.

Практичне заняття 6. Семінар-практикум «Сучасні теоретичні підходи до соціалізуючого процесу»

Питання для обговорення

1. Що ми розуміємо під «трансформаційними процесами суспільства» і як вони впливають на наше життя?
2. Як соціалізація особистості пов'язана з трансформаційними процесами?
3. Які основні проблеми соціалізації виникають в умовах сучасного суспільства?
4. Як розвиток інноваційних технологій і зростання обсягу інформації впливають на когнітивні процеси людини?
5. Які нові виклики для соціалізації виникають внаслідок когнітивної революції?
6. Як можна використовувати інноваційні технології для покращення процесу соціалізації?
7. В чому полягає суть конструктивістського підходу до дослідження соціалізації?
8. Як конструктивістський підхід може допомогти нам краще зрозуміти процес соціалізації?
9. Які практичні наслідки має конструктивістський підхід для освіти і виховання?
10. Як змінюється дитинство в умовах сучасного суспільства?
11. Які фактори впливають на соціалізацію дітей в сучасному світі?

12. Як можна забезпечити оптимальні умови для соціалізації дітей в сучасному суспільстві?

Практичне завдання

Завдання 1. Розробити анкету для дослідження ставлення людей до різних аспектів сучасної соціалізації (наприклад, ролі сім'ї, школи, соціальних мереж у формуванні особистості).

Завдання 2 (робота в малих групах). Створити програму заходів, спрямованих на розвиток навичок ефективної комунікації, критичного мислення, толерантності та інших важливих якостей, необхідних для успішної соціалізації в сучасному світі.

Практичне заняття 7-8. Семінар-практикум «Особливості вікових етапів соціалізації»

Питання для обговорення

1. Які основні завдання соціалізації стоять перед дитиною дошкільного віку?
2. Яку роль відіграють батьки, вихователі та ровесники в соціалізації дошкільника?
3. Які ігри та активності сприяють розвитку соціальних навичок у дітей дошкільного віку?
4. Як змінюються завдання соціалізації з переходом дитини до школи?
5. Які труднощі можуть виникати у молодших школярів в процесі соціалізації?
6. Яку роль відіграє вчитель у соціалізації молодших школярів?
7. Які особливості соціалізації характерні для підлітків?
8. Яку роль відіграють ровесники в житті підлітка?
9. Які проблеми соціалізації можуть виникати у підлітків?
10. Як змінюються завдання соціалізації учнів старших класів у зв'язку з підготовкою до дорослого життя?
11. Які особливості соціалізації студентської молоді?

12. Яку роль відіграє студентське самоврядування в соціалізації студентів?

13. Які проблеми соціалізації можуть виникати у студентів?

14. Як змінюються завдання соціалізації в зрілому віці?

15. Які виклики стоять перед дорослими в процесі соціалізації?

16. Яку роль відіграють соціальні інститути (робота, сім'я, громадські організації) в соціалізації дорослих?

17. Як сучасні соціальні зміни впливають на процес соціалізації людей різного віку?

18. Які педагогічні та соціальні технології можуть бути ефективними для сприяння успішній соціалізації?

19. Як забезпечити безперервність процесу соціалізації протягом усього життя людини?

Практичне завдання

Завдання 1. Проаналізувати, кілька творів для дітей різних вікових груп (дошкільного, молодшого шкільного, підліткового) та визначити як у цих творах відображаються особливості соціальної взаємодії дітей відповідного віку, їхні цінності, проблеми та конфлікти.

Завдання 2. Скласти таблицю, де будуть відображені основні висновки щодо соціалізації, виходячи з проаналізованих творів.

Завдання 3. Складіть міні-словник до теми.

Завдання 4. Розробити сценарій виховного заходу або тренінгу для підлітків, спрямованого на профілактику девіантної поведінки та розвиток соціальної відповідальності.

Практичне заняття 9-10. Семінар-практикум «Мікрофактори процесу соціалізації особистості»

Питання для обговорення.

1. Як різні стилі виховання впливають на формування особистості дитини?

2. Який вплив мають сучасні соціальні зміни (розлучення, усиновлення) на процес соціалізації в сім'ї?
3. Як культурні та соціальні фактори впливають на ролі батьків та дітей у сім'ї?
4. Як мікросоціум (школа, місце роботи, місце проживання) впливає на формування цінностей, поглядів та поведінки індивіда?
5. Які соціальні норми та правила поведінки формуються в мікросоціумі?
6. Який вплив мають групи однолітків на формування самооцінки, цінностей та соціальних навичок підлітків?
7. Яку роль відіграють позашкільні заклади (гуртки, секції) у соціалізації дітей та підлітків?
8. Як змінюється роль виховних організацій у сучасному світі?
9. Який вплив мають релігійні організації на формування світогляду та системи цінностей людини?
10. Яку роль відіграють громадські організації у вирішенні соціальних проблем та задоволенні потреб громадян?
11. Як державні та недержавні організації взаємодіють у процесі соціалізації?
12. Який вплив мають засоби масової інформації на формування громадської думки та соціальних стереотипів?

Практичне завдання

Завдання 1. Скласти схему системи батьківських впливів на формування соціальних якостей особистості дитини.

Завдання 2. Розробіть анкету для дослідження впливу різних факторів на соціалізацію підлітків.

Завдання 3. Підготуйте презентацію на тему «Соціалізація особистості: міфи і реальність».

Практичне заняття 11-12. Семінар-практикум «Мезофактори процесу соціалізації особистості»

Питання для обговорення

1. Як відрізняється процес соціалізації в міських і сільських поселеннях?
2. Які специфічні цінності, норми та соціальні ролі формуються в кожному з цих типів середовищ?
3. Як різні типи міст впливають на процес соціалізації?
4. Які особливості соціалізації характерні для кожного типу міста?
5. Як засоби масової інформації формують соціальні стереотипи та моделі поведінки?
6. Який вплив мають ЗМІ на формування цінностей та поглядів суспільства?
7. Яку роль відіграють соціальні мережі у процесі соціалізації сучасної молоді?
8. Як віртуальне спілкування впливає на реальні соціальні зв'язки?
9. Як засоби масової комунікації впливають на формування політичних поглядів та громадянської позиції?
10. Як субкультури впливають на формування ідентичності підлітків та молоді?
11. Які цінності та норми характерні для різних субкультур?
12. Які позитивні та негативні наслідки можуть мати належність до певної субкультури?
13. Як географічні, кліматичні та природні умови впливають на формування культури та способу життя людей?
14. Як історичні традиції та культурне спадщину регіону впливають на процес соціалізації?
15. Які особливості соціалізації характерні для різних регіонів країни або світу?

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю відмінностей у соціалізації дитини в селі, селищі, місті.

Завдання 2. Проаналізуйте, як географічні умови впливають на розвиток економіки та культури регіону.

Завдання 3. Підготуйте презентацію щодо дослідження однієї з субкультур.

Практичне заняття 13-14. Семінар «Соціалізуючі макро- і мегафактори як чинники соціалізації особистості»

Питання для обговорення

1. Як історичний розвиток країни впливає на формування національної ідентичності та системи цінностей?
2. Який вплив мають політичні системи різних країн на процес соціалізації?
3. Як економічні умови країни впливають на життєві орієнтації та соціальні очікування людей?
4. Як етнічні особливості впливають на систему цінностей, вірування та звичаї людей?
5. Який вплив мають міграційні процеси на збереження та трансформацію етнічних культур?
6. Як взаємодіють різні етнічні групи в багатонаціональних державах?
7. Яку роль відіграють мова та релігія в формуванні етнічної ідентичності?
8. Як змінюються соціальні ролі та статуси в суспільстві з часом?
9. Який вплив мають соціальні нерівності на процес соціалізації?
10. Які функції виконує держава в процесі соціалізації?
11. Як державна політика в галузі освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення впливає на життя людей?
12. Який вплив мають закони та норми права на формування правової свідомості громадян?
13. Як дослідження космосу впливають на науковий світогляд людей?
14. Як екологічні проблеми впливають на світогляд і поведінку людей?

15. Який вплив мають глобальні зміни клімату на життя людей?

16. Як міжнародні відносини та конфлікти впливають на процес соціалізації?

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати, як культурні особливості різних країн впливають на процес соціалізації особистості.

Завдання 2. Складіть міні-конспект практичного заняття відповідно до плану теми.

Практичне заняття 15. Семінар-практикум «Духовний розвиток особистості. Вплив релігії на соціальне середовище»

Питання для обговорення

1. Розкрийте трактування поняття духовності науковцями. Що у них спільного і що відмінного?

2. Яке значення мала проблема духовності в різні часи?

3. Дайте визначення духовності за філософським, психологічним, педагогічним словниками. Найдіть у визначеннях спільне і відмінне.

5. У процесі якого життя кристалізується індивідуальний ціннісно-нормативний стрижень людини?

6. Доведіть, що духовність виступає основоположним принципом самобудови та існування особистості, суспільства.

7. Розкрийте світ українських традицій.

8. Обґрунтуйте, що народні традиції виховання мають глибоке коріння і відбиваються в тому позитивному досвіді, що накопичений людством за тисячоліття.

9. З чого виникали народні традиції виховання?

10. Як відбувається духовне відродження особистості?

11. Яку роль грає творчість людини у її духовності.

15. Яким чином впливає на людину релігія?

Практичні завдання

Завдання 1. Розробіть таблицю Класифікація релігії за спрямованістю і географічними ознаками.

Завдання 2. Зібрати зображення, цитати, символи, які асоціюються з духовністю. Пояснити свій вибір.

Практичне заняття 16. Семінар-практикум «Вплив несприятливих чинників та засобів масової інформації на соціалізацію особистості»

Питання для обговорення

1. Як змінюється процес соціалізації в сучасному світі в порівнянні з минулим?
2. Які основні фактори впливають на успішність соціалізації особистості?
3. Як можна визначити, що людина стала жертвою несприятливих умов соціалізації?
4. Які об'єктивні фактори найчастіше призводять до девіантної поведінки?
5. Як суб'єктивні особливості особистості взаємодіють з об'єктивними умовами?
6. Яку роль відіграє соціальне оточення в формуванні особистості?
7. Які відмінності між асоціалізацією, десоціалізацією та ресоціалізацією?
8. Як можна запобігти десоціалізації та сприяти ресоціалізації?
9. Які соціальні інститути відповідають за процес ресоціалізації?
10. Як масова інформація впливає на формування цінностей і світогляду молоді?
11. Які функції масової інформації є найбільш значущими для процесу соціалізації?
12. Як захистити молодь від негативного впливу засобів масової комунікації?

Практичні завдання

Завдання 1. Написати повідомлення (9-12 речень) на тему «Як змінити суспільство, щоб зменшити кількість жертв несприятливих умов соціалізації?»

Завдання 2. Розробіть реальний або вигаданий кейс (наприклад, з новин, літератури, кіно) про людину, яка стала жертвою несприятливих умов соціалізації. Проаналізувати, які саме фактори вплинули на її розвиток, які наслідки це мало і як можна було б запобігти негативним наслідкам.

Практичне заняття 17. Семінар «Традиційність як спосіб буття людини. Етнізація як складова процесу соціалізації»

Питання для обговорення

1. Дайте характеристику традиційності.
2. Назвіть головні життєвизначальні функції традиції.
3. Дайте пояснення закону традиційності.
4. Поняття стереотипів: їх набуття та подолання.
5. Розкрийте з історичної точки зору поняття «етносу».
6. Які версії етногенезу української нації ви знаєте?
7. Поясніть сутність поняття «маргінал».
8. Дайте характеристику маргіналізації різних етносів.
9. Чому націю іноді називають «психологічним видом»?
10. Які наслідки може мати втрата національної ідентичності для індивіда і суспільства?

Практичне завдання

Завдання 1. Порівняйте традиції двох різних культур і виявіть спільні та відмінні риси.

Завдання 2. Підготувати презентацію на тему «Національна ідея і соціалізація людини».

Практичне заняття 18. Семінар-практикум «Соціальні групи як головний інститут соціалізації. Соціальні ролі особистості як головний інститут соціалізації»

Питання для обговорення

1. Що лежить в основі структури групи?
2. Яка група називається малою?
3. Які складові покладено в базові характеристики суспільства?
4. Що таке соціальна стратифікація? Які її основні критерії?
5. Як відбувається адаптація людини до свого віку?
6. Що таке рольова активність?
7. Схарактеризуйте статево-рольову соціалізацію особистості
8. Як відбувається статево-рольова соціалізація? Які стадії вона проходить?
9. Що таке гендерна культура суспільства?
10. Які принципи покладено у вирішення статево-рольової соціалізації особистості?

Практичні завдання

Завдання 1. Заповнити таблицю «Соціальний статус і роль».

Завдання 2. Написати есе «Моє бачення гендерних стереотипів»

Практичне заняття 19. Дискусія «Природне та соціальне середовище як умова соціалізації. Інтернет як нове соціальне середовище»

Питання для обговорення

1. Як змінюються умови соціалізації в сучасному світі?
2. Які виклики та можливості для соціалізації створює розвиток інноваційних технологій?
3. Яким чином природне середовище впливає на формування особистості?
4. Як зміна клімату та екологічні проблеми впливають на умови соціалізації?
5. Які традиційні культури надають особливого значення взаємодії з природою в процесі виховання?

6. Чи достатньо сучасна людина взаємодіє з природою для повноцінної соціалізації?

7. Як соціальні нерівності впливають на можливості соціалізації різних груп населення?

8. Як змінюються соціальні ролі та очікування в сучасному суспільстві?

9. Які переваги та недоліки надає інтернет для соціалізації?

10. Як соціальні мережі впливають на формування особистості підлітків та молоді?

11. Які ризики пов'язані з використанням інтернету для спілкування?

12. Як забезпечити безпечну і здорову соціалізацію в онлайн-просторі?

13. Чи може віртуальна реальність стати повноцінною заміною реального соціального спілкування?

Практичне завдання

Завдання 1. Зробіть порівняльний аналіз природного та соціального середовищ за наступним планом (які аспекти соціалізації краще розвиваються в природному середовищі, а які – в соціальному?; як природне та соціальне середовища взаємодіють у процесі формування особистості?; чи можемо ми говорити про існування оптимального балансу між природним і соціальним середовищем для повноцінної соціалізації?)

Завдання 2 (робота в малих групах). Обговоріть позитивні та негативні аспекти використання соціальних мереж для соціалізації. Запропонуйте рекомендації щодо безпечного та ефективного використання інтернету.

Практичне заняття 20. Круглий стіл «Особливості соціалізації особистості в контексті туристично-рекреаційної діяльності фахівця із соціальної роботи»

Питання для обговорення

1. Яка роль фахівця із соціальної роботи у сприянні позитивній соціалізації особистості?

2. В чому полягає особливість туристично-рекреаційної діяльності соціального працівника?
3. Які особливості туристично-рекреаційної діяльності з різними віковими категоріями.
4. Які потреби та інтереси кожної групи слід враховувати при організації туристичних та рекреаційних програм та заходів?
5. Які етичні аспекти слід враховувати фахівцю із соціальної роботи при організації туристично-рекреаційної діяльності?
6. Які перспективи розвитку соціальної роботи в сфері туризму та рекреації?
7. Які нові виклики очікують сферу соціалізації в найближчому майбутньому?

Практичні завдання

Завдання 1. Кросворд навпаки на тему «Туристично-рекреаційна діяльність». Студентам потрібно до слів кросворду написати запитання.

Завдання 2. Підготувати спільну доповідь за результатами круглого столу, яка міститиме основні тези, висновки та рекомендації.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
	Денна	Заочна	
Процес соціалізації як соціальне явище	11		Індивідуальна групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
Соціалізація як складова формування особистості	10		
Концепції критичних періодів і криз у розвитку особистості	11		
Сучасні теоретичні підходи до соціалізуючого процесу	10		
Особливості вікових етапів соціалізації	11		
Мікрофактори процесу соціалізації особистості	11		
Мезофактори процесу соціалізації особистості	11		
Соціалізуючі макро- і мегафактори як чинники соціалізації особистості	10		
Духовний розвиток особистості. Вплив релігії на соціальне середовище	11		
Вплив несприятливих чинників та засобів масової інформації на соціалізацію особистості	11		
Традиційність як спосіб буття людини. Етнізація як складова процесу соціалізації	11		
Соціальні групи як головний інститут соціалізації Соціальні ролі особистості як головний інститут соціалізації	11		
Природне та соціальне середовище як умова соціалізації. Інтернет як нове соціальне середовище	11		
Особливості соціалізації особистості в контексті туристично-рекреаційної діяльності соціального працівника	10		
Разом	150		

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА
ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ
ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ**

Тема 1. Процес соціалізації як соціальне явище

1. Сутність процесу соціалізації.
2. Людина як об'єкт-суб'єкт процесу соціалізації.
3. Чинники процесу соціалізації.
4. Засоби, агенти й механізми соціалізації.
5. Соціалізованість як результат позитивної соціалізації.
6. Співвідношення понять «соціалізація», «адаптація», «виховання».
7. Принципи соціалізуючого процесу.

Тема 2. Соціалізація як складова формування особистості

1. Соціалізація як культурно-історичний феномен.
2. Поняття сфер соціалізації.
3. Стадії процесу соціалізації.
4. Способи соціалізації. Інститути та форми соціалізації.

Тема 3. Концепції критичних періодів і криз у розвитку особистості

1. Концепція стадійності процесу соціалізації Ж. Піаже.
2. Концепція стадій розвитку особистості у психоаналізі З. З. Фрейда.
3. Психоаналітична концепція розвитку особистості Е. Еріксона.
4. Основні закони розвитку дитини за Л. С. Виготським.
5. Вікова періодизація Д. Ельконіна та Д. Фельтштейна.
6. Концепція критичних періодів і криз у розвитку особистості.
7. Теорія подій про вікові періоди особистості.

Тема 4. Сучасні теоретичні підходи до соціалізуючого процесу

1. Трансформаційні процеси суспільства та їх вплив на соціалізацію особистості.
2. Когнітивна революція і проблеми соціалізації.
3. Конструктивістський підхід у дослідженнях соціалізації.
4. Проблема дитинства у сучасних дослідженнях соціалізації особистості.

Тема 5. Особливості вікових етапів соціалізації

1. Особливості процесу соціалізації дітей дошкільного віку.
2. Особливості процесу соціалізації дітей молодшого шкільного віку.
Здійснення процесу соціалізації у підлітків.
3. Здійснення процесу соціалізації в учнів старших класів.
4. Соціалізація студентської молоді.
5. Соціалізація у зрілому віці.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. МЕХАНІЗМИ ТА ФАКТОРИ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ****Тема 6. Мікрофактори процесу соціалізації особистості**

1. Сім'я – первинна ланка соціалізації.
2. Сусідство і мікросоціум у процесі соціалізації.
3. Групи однолітків як компоненти мікрофактора соціалізації.
4. Роль виховних організацій у соціалізації особистості.
5. Релігійні організації як мікрофактор соціалізуючого процесу.
6. Суспільні державні та недержавні організації як сфери мікрофактора процесу соціалізації.

Тема 7. Мезофактори процесу соціалізації особистості

1. Вплив видів поселень на процес соціалізації особистості.
2. Значення засобів масової комунікації у соціалізуючому процесі.

3. Роль субкультури як мезофактора соціалізації.
4. Регіональні умови як вид мезофактора соціалізації.

Тема 8. Мезофактори процесу соціалізації

1. Країна в аспекті макрофактора соціалізації особистості.
2. Етнічно-культурні особливості як засіб макрофакторів.
3. Суспільство в контексті макрофакторів.
4. Держава як чинник соціалізації.
5. Космос як чинник процесу соціалізації.
6. Вплив планети і світу на соціалізацію.

Тема 9. Духовний розвиток особистості. Вплив релігії на соціальне середовище

1. Поняття «духовності» у науковців різних часів.
2. Національні традиції як засіб відродження духовного світу людини.
3. Шлях людства до духовності через творчість.
4. Культура спілкування – фактор духовності людини.
5. Вплив релігії на соціалізацію особистості.
6. Особливості релігійної свідомості.

Тема 10. Вплив несприятливих чинників та засобів масової інформації на соціалізацію особистості

1. Людина – жертва несприятливих умов процесу соціалізації особистості.
2. Об'єктивні фактори перетворення людини в жертву несприятливих умов, які актуальні для цього процесу.
3. Суб'єктивні передумови перетворення людини в жертву несприятливих умов, актуальні для цього процесу у зв'язку зі зміною його структури.

4. Асоціалізація та соціальна дезадаптація як психічний феномен. Феномен десоціалізації.
5. Девіантна поведінка. Поведінкові характеристики підліткового віку, які спричиняють антигромадські та асоціальні вчинки.
6. Ресоціалізація та соціальна реабілітація у контексті соціалізації. Масова інформація в системі соціального формування особистості. Функції та форми масової інформації.
7. Вплив засобів масової комунікації на соціалізацію молоді.

Тема 11. Традиційність як спосіб буття людини. Етнізація як складова процесу соціалізації.

1. Традиційно-побутовий різновид культури.
2. Потреба в традиційності.
3. Зародження, функціонування та відмирання традиціоналізованих стереотипів.
4. Характеристика етносу: умови походження та модифікація.
5. Виникнення та етапи розвитку народів-етносів.
6. Поняття маргінальності. Національна ідентифікація.

Тема 12. Соціальні групи як головний інститут соціалізації. Соціальні ролі особистості як головний інститут соціалізації.

1. Групи: їх види, розміри, структура.
2. Розвиток групи. Загальні якості групи.
3. Причини, що зумовлюють вступ людини до неформальної малої групи.
4. Соціальна колективність.
5. Відносини між індивідом і групою.
6. Соціальні класи, шари. Базові характеристики суспільства.
7. Соціальна стратифікація.
8. Соціальні класи.

9. Ролі в структурі особистості.
10. Статеворольова соціалізація особистості.
11. Стадійність процесу статевої соціалізації.
12. Статева диференціація.
13. Гендерні: ідентичність, культура суспільства, норми.
14. Гендерні стереотипи як протиставлення маскулінності та фемінності.

Тема 13. Природне та соціальне середовище як умова соціалізації.

Інтернет як нове соціальне середовище

1. Сутність поняття «природне середовище».
2. Види природного середовища.
3. Етапи взаємодії людини з навколишнім світом.
4. Соціальне середовище, його характеристика, рівні, способи впливу на особистість.
5. Управління поведінкою в мережі.
6. Вербальна мова спілкування в Інтернет-середовищі.
7. Конструйована реальність як різновид середовища.
8. Вплив Інтернет-середовища на розвиток суспільства.
9. Вплив на соціалізацію сучасної молоді Інтернет середовища.
10. Соціальні мережі Інтернет-середовища як чинник кіберсоціалізації студентів. Інтернет як нова комунікативна соціальна реальність.
11. Вплив мережі Інтернет на формування і розвиток соціального капіталу

Тема 14. Особливості соціалізації особистості в контексті туристично-рекреаційної діяльності фахівця із соціальної роботи.

1. Історичні передумови виникнення та розвитку туристичної системи України.
2. Туристсько-рекреаційні ресурси України Туристична справа в Україні.

3. Рекреаційна діяльність як різновид економічної діяльності.
4. Сутність туризму, його види та форми.
5. Розвиток туризму на сучасному етапі.
6. Міжнародні організації та їх роль в розвитку туризму.

**ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА
ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ
ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ**

Тема 1. Семінар «Процес соціалізації як соціальне явище».

1. Охарактеризуйте принципи процесу соціалізації. Результати подайте у вигляді таблиці.
2. Складіть міні-таблицю з визначення понять з теми «Соціалізація як соціальне явище».

Тема 2. Соціалізація як складова формування особистості

1. Проаналізувати шляхи соціалізації відомої особистості. Виявити ключові етапи, інститути та фактори, які вплинули на формування її особистості.
1. Розробіть кейс, що описує реальну ситуацію, пов'язану з процесом соціалізації (наприклад, адаптація мігранта, соціалізація дитини в новому колективі). Проаналізувати ситуацію, визначити проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення.

Тема 3. Концепції критичних періодів і криз у розвитку особистості

1. Підготувати практичні вправи та рекомендації щодо соціально-психологічної підтримки підлітка.
2. Розробіть кейс, що описує життєву ситуацію людини, яка переживає вікову кризу. Проаналізуйте ситуацію з позицій різних теорій, запропонуйте можливі шляхи вирішення.

Тема 4. Сучасні теоретичні підходи до соціалізуючого процесу

1. Розробіть анкету для дослідження ставлення людей до різних аспектів сучасної соціалізації (наприклад, ролі сім'ї, школи, соціальних мереж у формуванні особистості).
2. Розробіть програму заходів, спрямованих на розвиток навичок ефективної комунікації, критичного мислення, толерантності та інших важливих якостей, необхідних для успішної соціалізації в сучасному світі.

Тема 5. Особливості вікових етапів соціалізації

1. Проаналізувати, кілька творів для дітей різних вікових груп (дошкільного, молодшого шкільного, підліткового) та визначити як у цих творах відображаються особливості соціальної взаємодії дітей відповідного віку, їхні цінності, проблеми та конфлікти.
2. Складіть таблицю, де будуть відображені основні висновки щодо соціалізації, виходячи з проаналізованих творів.
3. Складіть міні-словник до теми.
4. Розробіть сценарій виховного заходу або тренінгу для підлітків, спрямованого на профілактику девіантної поведінки та розвиток соціальної відповідальності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. МЕХАНІЗМИ ТА ФАКТОРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Тема 6. Мікрофактори процесу соціалізації особистості

1. Складіть схему системи батьківських впливів на формування соціальних якостей особистості дитини.
2. Розробіть анкету для дослідження впливу різних факторів на соціалізацію підлітків.
3. Підготуйте презентацію на тему «Соціалізація особистості: міфи і реальність».

Тема 7. Мезофактори процесу соціалізації особистості

1. Складіть таблицю відмінностей у соціалізації дитини в селі, селищі, місті.
2. Проаналізуйте, як географічні умови впливають на розвиток економіки та культури регіону.
3. Підготуйте презентацію щодо дослідження однієї з субкультур.

Тема 8 . Соціалізуючі макро- і мегафактори як чинники соціалізації особистості»

1. Проаналізувати, як культурні особливості різних країн впливають на процес соціалізації особистості.
2. Складіть міні-конспект практичного заняття відповідно до плану теми.

Тема 9. Духовний розвиток особистості. Вплив релігії на соціальне середовище

1. Розробіть таблицю Класифікація релігії за спрямованістю і географічними ознаками.
2. Підібрати зображення, цитати, символи, які асоціюються з духовністю. Пояснити свій вибір.

Тема 10. Вплив несприятливих чинників та засобів масової інформації на соціалізацію особистості

1. Напишіть повідомлення (9-12 речень) на тему «Як змінити суспільство, щоб зменшити кількість жертв несприятливих умов соціалізації?»
2. Розробіть реальний або вигаданий кейс (наприклад, з новин, літератури, кіно) про людину, яка стала жертвою несприятливих умов соціалізації. Проаналізувати, які саме фактори вплинули на її розвиток, які наслідки це мало і як можна було б запобігти негативним наслідкам.

Тема 11. Традиційність як спосіб буття людини. Етнізація як складова процесу соціалізації

1. Порівняйте традиції двох різних культур і виявіть спільні та відмінні риси.
2. Підготуйте презентацію на тему «Національна ідея і соціалізація людини».

Тема 12. Соціальні групи як головний інститут соціалізації. Соціальні ролі особистості як головний інститут соціалізації

1. Заповніть таблицю «Соціальний статус і роль».
2. Написати есе «Моє бачення гендерних стереотипів»

Тема 13. Природне та соціальне середовище як умова соціалізації. Інтернет як нове соціальне середовище

1. Зробіть порівняльний аналіз природного та соціального середовищ за наступним планом (які аспекти соціалізації краще розвиваються в природному середовищі, а які – в соціальному?; як природне та соціальне середовища взаємодіють у процесі формування особистості?; чи можемо ми говорити про існування оптимального балансу між природним і соціальним середовищем для повноцінної соціалізації?)
2. Визначте позитивні та негативні аспекти використання соціальних мереж для соціалізації. Запропонуйте рекомендації щодо безпечного та ефективного використання інтернету.

Тема 14. Особливості соціалізації особистості в контексті туристично-рекреаційної діяльності фахівця із соціальної роботи.

1. Підготуйте доповідь за результатами круглого столу за темою, яка міститиме основні тези, висновки та рекомендації.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота передбачає підготовку доповіді/есе на електронному і паперовому носіях, виступити на семінарському занятті.

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ДОПОВІДІ/ЕСЕ (ЗА ВИБОРОМ)

№ з/п	Приблизна тематика (за вибором)	Кількість годин
1.	Соціалізація молоді в інформаційному суспільстві	
2.	Вплив соціальних мереж на самооцінку підлітків	
3.	Проблеми та перспективи шкільної освіти в контексті формування особистості	
4.	Засоби масової інформації та їх вплив на формування цінностей молоді	
5.	Роль сім'ї в соціалізації особистості дитини	
6.	Роль волонтерства в соціалізації молоді	
7.	Особливості соціалізації мігрантів та біженців в новому культурному середовищі	
8.	Особливості соціалізації дітей-сиріт	
9.	Взаємозв'язок соціалізації, соціального виховання та розвитку особистості.	
10.	Роль соціального працівника в процесі соціалізації особистості	
Разом		10

РОЗДІЛ 3.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Для навчальної дисципліни «Соціалізація особистості» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться по 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері соціалізації. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері соціалізації, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначно
Добре	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають

(74-81 C)	програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо механізмів реалізації процесу соціалізації. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні теорії та моделі соціалізації.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації соціально-психологічної роботи у сфері соціалізації несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички реалізації практичної діяльності в сфері соціалізації, але відсутнє глибоке розуміння механізмів реалізації процесу соціалізації.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання екзамену

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(ЕКЗАМЕН)**

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота)			ІНДЗ	Екзамен	Сума
Тема	Бали				
Змістовий модуль І					
Тема 1.	0-5				
Тема 2.	0-5				

Тема 3.	0-5	0-25	0-10	0-20	0-100
Тема 4.	0-5				
Тема 5.	0-5				
Змістовий модуль III					
Тема 6.	0-5	0-45			
Тема 7.	0-5				
Тема 8.	0-5				
Тема 9.	0-5				
Тема 10.	0-5				
Тема 11.	0-5				
Тема 12.	0-5				
Тема 13.	0-5				
Тема 14.	0-5				
Всього:		0-70			

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сутність процесу соціалізації.
2. Людина як об'єкт-суб'єкт процесу соціалізації.
3. Чинники процесу соціалізації.
4. Засоби, агенти й механізми соціалізації.
5. Соціалізованість як результат позитивної соціалізації.

6. Співвідношення понять «соціалізація», «адаптація», «виховання».
7. Принципи соціалізуючого процесу.
8. Соціалізація як культурно-історичний феномен.
9. Поняття сфер соціалізації.
10. Стадії процесу соціалізації.
11. Способи соціалізації. Інститути та форми соціалізації.
12. Концепція стадійності процесу соціалізації Ж. Піаже.
13. Концепція стадій розвитку особистості у психоаналізі З. З. Фрейда.
14. Психоаналітична концепція розвитку особистості Е. Еріксона.
15. Основні закони розвитку дитини за Л. С. Виготським.
16. Вікова періодизація Д. Ельконіна та Д. Фельтштейна.
17. Концепція критичних періодів і криз у розвитку особистості.
18. Теорія подій про вікові періоди особистості.
19. Трансформаційні процеси суспільства та їх вплив на соціалізацію особистості.
20. Когнітивна революція і проблеми соціалізації.
21. Конструктивістський підхід у дослідженнях соціалізації.
22. Проблема дитинства у сучасних дослідженнях соціалізації особистості.
23. Особливості процесу соціалізації дітей дошкільного віку.
24. Особливості процесу соціалізації дітей молодшого шкільного віку.
25. Здійснення процесу соціалізації у підлітків.
26. Здійснення процесу соціалізації в учнів старших класів.
27. Соціалізація студентської молоді.
28. Соціалізація у зрілому віці.
29. Сім'я – первинна ланка соціалізації.
30. Суспільство і мікросоціум у процесі соціалізації.
31. Групи однолітків як компоненти мікрофактора соціалізації.
32. Роль виховних організацій у соціалізації особистості.
33. Релігійні організації як мікрофактор соціалізуючого процесу.

34. Суспільні державні та недержавні організації як сфери мікрофактора процесу соціалізації.
35. Вплив видів поселень на процес соціалізації особистості.
36. Значення засобів масової комунікації у соціалізуючому процесі.
37. Роль субкультури як мезофактора соціалізації.
38. Регіональні умови як вид мезофактора соціалізації.
39. Країна в аспекті макрофактора соціалізації особистості.
40. Етнічно-культурні особливості як засіб макрофакторів.
41. Суспільство в контексті макрофакторів.
42. Держава як чинник соціалізації.
43. Космос як чинник процесу соціалізації.
44. Вплив планети і світу на соціалізацію.
45. Поняття «духовності» у науковців різних часів.
46. Національні традиції як засіб відродження духовного світу людини.
47. Шлях людства до духовності через творчість.
48. Культура спілкування – фактор духовності людини.
49. Вплив релігії на соціалізацію особистості.
50. Особливості релігійної свідомості.
51. Людина – жертва несприятливих умов процесу соціалізації особистості.
52. Об'єктивні фактори перетворення людини в жертву несприятливих умов, які актуальні для цього процесу.
53. Суб'єктивні передумови перетворення людини в жертву несприятливих умов, актуальні для цього процесу у зв'язку зі зміною його структури.
54. Асоціалізація та соціальна дезадаптація як психічний феномен. Феномен десоціалізації.
55. Девіантна поведінка. Поведінкові характеристики підліткового віку, які спричиняють антигромадські та асоціальні вчинки.
56. Ресоціалізація та соціальна реабілітація у контексті соціалізації. Масова інформація в системі соціального формування особистості. Функції та форми масової інформації.

57. Вплив засобів масової комунікації на соціалізацію молоді.
58. Традиційно-побутовий різновид культури.
59. Потреба в традиційності.
60. Зародження, функціонування та відмирання традиціоналізованих стереотипів.
61. Характеристика етносу: умови походження та модифікація.
62. Виникнення та етапи розвитку народів-етносів.
63. Поняття маргінальності. Національна ідентифікація.
64. Групи: їх види, розміри, структура.
65. Розвиток групи. Загальні якості групи.
66. Причини, що зумовлюють вступ людини до неформальної малої групи.
67. Соціальна колективність.
68. Відносини між індивідом і групою.
69. Соціальні класи, шари. Базові характеристики суспільства.
70. Соціальна стратифікація.
71. Соціальні класи.
72. Ролі в структурі особистості.
73. Статеворольова соціалізація особистості.
74. Стадійність процесу статевої соціалізації.
75. Статева диференціація.
76. Гендерні: ідентичність, культура суспільства, норми.
77. Гендерні стереотипи як протиставлення маскулінності та фемінності.
78. Сутність поняття «природне середовище».
79. Види природного середовища.
80. Етапи взаємодії людини з навколишнім світом.
81. Соціальне середовище, його характеристика, рівні, способи впливу на особистість.
82. Управління поведінкою в мережі.
83. Вербальна мова спілкування в Інтернет-середовищі.
84. Конструйована реальність як різновид середовища.

85. Вплив Інтернет-середовища на розвиток суспільства.
86. Вплив на соціалізацію сучасної молоді Інтернет середовища.
87. Соціальні мережі Інтернет-середовища як чинник кіберсоціалізації студентів. Інтернет як нова комунікативна соціальна реальність.
88. Вплив мережі Інтернет на формування і розвиток соціального капіталу
89. Соціалізація в умовах соціальних змін.
90. Роль фахівців із соціальної роботи в сучасній соціалізації.
91. Особливості соціалізації людей з особливими потребами.
92. Особливості соціалізації мігрантів.
93. Особливості соціалізації осіб похилого віку.
94. Вплив травматичних подій на процес соціалізації.
95. Особливості соціалізації особистості в контексте туристично-рекреаційної діяльності соціального працівника.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Зозуляк-Случик Р. В. Основи соціалізації особистості : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти (освітньо-професійна програма «Соціальна робота»). 2-е вид., переробл. та доповн. Івано-Франківськ : НАІР, 2021. 222 с.
2. Зозуляк-Случик Р. В. Основи соціалізації особистості : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти (освітньо-професійна програма «Соціальна робота»). 2-е вид., переробл. та доповн. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 206 с.
3. Вікторова Л.В. Основи соціалізації особистості [текст] : навч. посібник для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 6.010106 «Соціальна педагогіка» / Л.В. Вікторова, Н.Т. Тверезовська, М.В. Михайліченко, Г.М. Ржевський. Київ : «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 475 с
4. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

Допоміжна

1. Віцукаєва К. М., Лісничий Є. А. Особливості профілактики соціальної ізоляції дітей з особливими потребами *Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 9 лютого 2023 р.) : у 3 ч. Кременчук : ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 51-53.
2. Віцукаєва К.М. Вивчення готовності майбутніх соціальних педагогів та працівників до здійснення рекреаційної діяльності *Модернізація змісту освіти у підготовці майбутніх професійно-педагогічних фахівців* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 21 квітня 2023 р.). Кривий Ріг : КДПУ, 2023. С.42-44.
3. Віцукаєва К.М. Діагностика виявлення рівня схильності студентської молоді до прояву насильницької поведінки *Інноваційна*

педагогіка: науковий журнал. Одеса : «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2021. Вип. 39. Том 1. С. 127 – 129.

4. Віцукаєва К.М. Дмитрієв М.В. До проблеми профілактики проявів психологічного насилля серед підлітків *Науковий вимір соціальних і педагогічних проблем сьогодення* : збірка наукових праць / редкол. І.М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. С. 35- 39.

5. Віцукаєва К.М. Організаційно-методичні засади формування підготовленості майбутнього фахівця соціономічної сфери до професійної діяльності. *Інноваційні технології у підготовці студентів педагогічних ЗВО* : монографія / ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»; за ред. Л.А. Колбіної. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2021. С. 116 –152.

6. Віцукаєва К.М. Особливості соціальної допомоги мігрантам *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. Одеса : «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2023. Вип. 61. Том 1. С. 194-197.

7. Віцукаєва К. М., Леонова В.І. Особливості підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до туристично-рекреаційної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 52. 2022.Том 1. С. 102-105.

8. Віцукаєва К.М. Тімотіна Р. Профілактика виникнення домашнього психологічного насилля над дітьми. *Науковий вимір соціальних та педагогічних проблем сьогодення* : збірка наук. праць / редкол. І. М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. С. 179–184.

9. Медіаграмотність та інформаційна безпека: інформаційний бюлетень / за наук. ред. Л. А. Найдьоновой; упоряд. О. О. Кришовська. Київ : Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, 2018. 128 с.

10. Павласюк А.О. Організація профорієнтаційної роботи у центрі соціально-психологічної реабілітації дітей *Науковий вимір соціальних і педагогічних проблем сьогодення*: збірка наукових праць / редкол. І.М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. С. 73- 77.

11. Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. Київ : Академвидав, 2016. 360 с.
12. Сагуйченко В. В. Школа у сучасній культурі. Монографія. Саарбрюккен : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2017. 112 с.
13. Севаст'янова О. Студентська молодь у контексті суб'єкт-суб'єктних соціалізаційних виховних впливів у ВНЗ. Соціальна педагогіка : теорія та практика. 2018. № 3. С. 14 – 20.
14. Середняк Т. К. Вікові особливості інформальної соціалізації особистості. Дніпро, 2019. 412 с
15. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Волинська, З. В. Огороднійчук. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2018. 400 с.
16. Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді: монографія / за заг. ред. Т. Ф. Алексеєнко. Київ : ТОВ «Задруга», 2017. 168 с.
17. Ціннісна складова соціалізації особистості дитини в умовах сьогодення : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 23 квітня 2020 р., м. Дніпро, КЗВО «ДАНО» ДОР» / наук. ред. В. В. Сиченко, О. В. Ковшар, В. В. Шинкаренко, С. В. Майданенко. Дніпро. 278 с.
18. Юшкевич Ю.С. Соціалізація особистості в умовах інформаційного суспільства. Матеріали VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Освіта та соціалізація особистості». Одеса : ДЗ «ПНПУ ім. К. Д. Ушинського», 2020. С. 50-52.
19. Lisa E. Cox, Carolyn J. Tice, et al., (2018). Introduction to Social Work: An Advocacy-Based Profession (Social Work in the New Century) 2nd Edition. Publisher : SAGE Publications, Inc.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>

2. Міністерство соціальної політики України. URL : [http: //www.msp.gov.ua](http://www.msp.gov.ua).
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>